

Hun “Eemnesgevoel”

WIM HILHORST

“Als je geen bijnaam hebt, hoor je er niet bij.” Deze woorden klonken al snel toen het gesprek met Bep Hoek-Gieskens begon. Bijnamen kunnen in een dorp een nuttige functie hebben, als het gaat om families te onderscheiden. Als er veel families Rigter, Van Klooster of Makker zijn dan is het handig om ze te onderscheiden met een bijnaam. Maar een bijnaam kan ook een scheldnaam zijn en dan kan het gebruik ervan gevoeliger liggen. Scheldnamen zijn geen sieraden. Er zit vaak een venijnige ondertoon in. Ze worden gebruikt om de ander zijn plaats te wijzen. In het Eemnes van de vorige eeuw was sprake van sterke sociale gelaagdheid: er waren rijke boeren en arme boeren. In mijn beleving lieten rijke boeren met scheldnamen weten waar de arme boer thuishoorde en de arme boer liet de rijkaard ermee weten, dat hij niet was wat hij zich verbeeldde. Nog steeds kan het gebruik van een scheldnaam leiden tot heftige woede-uitvalen. Niet bij Bep Gieskens. Zij ziet haar bijnaam meer als een geuzennaam. Maar we kunnen haar beter zelf aan het woord laten.

Wat is uw oudste herinnering?

Ik ben van 20 november 1938. Mijn vader was Jan Gieskens, die weer een zoon was van Peter Gieskens en Giep Pommer. Mijn moeder heette Boeschoten en kwam van 's-Graveland. Ik kan me herinneren, dat ik in de oorlog een keer 's nachts uit bed werd gehaald om op de plaats van mijn vader te gaan liggen. Bij razzia's werd in bed gevoeld of een plek warm aanvoelde en dus beslapen was. Door mij er neer te leggen was ik de oorzaak van de warmte en niet mijn vader, die zich had verstopt. Het matras in mijn bedje werd gekeerd om de koude kant boven te leggen. We woonden toen in het huis bij Makker (Wakkerendijk 40). Eén keer heb ik gezien dat mijn vader zich verborgen hield onder een gierbak, die rechtop tegen de hooiberg was gezet. Spannende gebeurtenissen.

Giep Pommer (1885-1973) en Peter Gieskens (1880-1968), de grootouders van Bep Gieskens.

Bep Gieskens en haar man Dirk Hoek.

Wat deed vader voor de kost?

De eerste jaren ging hij met de hondenkar met groenten naar Huizen en Blaricum om uit te venten. Het was geen vetpot. Als ik een nieuwe jas nodig had, ging mijn moeder in Hilversum in een etalage kijken, tekende thuis het patroon van die jas op een oude krant en maakte daar de jas naar.

Ik was enigst kind en dat heb ik nooit leuk gevonden. De jas werd te groot gemaakt voor het eerste jaar. Het tweede jaar paste hij goed en het derde jaar was hij te klein geworden en werden er verlengstukken op de mouw genaaid.

De groenten, die mijn vader uitventte, werden verbouwd op de Armenakker tegenover het Dikke Torentje. Eigenlijk had hij een hekel aan de Huizers, maar voor de kost heb je wat over. Om zich te voegen naar de wensen van de Huizers, liet hij zijn klompen voor aan de weg staan en liep hij op kousenvoeten naar de deur. Je mocht eens wat modder op hun pad achterlaten!

Later is hij in de varkenshandel gegaan. Samen met Drikus de Gooijer ging hij naar de markt in Purmerend. Hij verkocht er zijn beesten en ging vervolgens andere

varkens opkopen en verkopen en daar verdiende hij soms meer mee dan met de verkoop van zijn eigen varkens.

Maar hij was van alle markten thuis. In de oorlog heeft hij ook schapenvachten opgekocht en afgeleverd bij ondergedoken Joden. Die spinnen de wol en die verkocht hij dan weer. Zodoende hadden die mensen ook enige inkomsten.

En in de winter stond hij met koek en zopie langs de vaart.

En toen ging u naar school.

Ja, dat is een verhaal apart. Mijn vader was namelijk katholiek en mijn moeder protestant. In het Eemnes van de jaren 40-50 van de vorige eeuw was dat al iets heel bijzonders. Maar daarom ben ik naar de katholieke kleuterschool geweest en vervolgens naar de protestantse lagere school en vervolgens weer naar de katholieke huishoudschool in Hilversum (Maria Goretti).

Over haar gemengde huwelijk kreeg mijn moeder eens te horen van een oude buurvrouw: "Vrouw Gieskens, een huwelijk dat niet in de karrek gesloten is, is de kloten niet waard." En vrouw Makker heeft altijd tegen mijn moeder gezegd, dat als er eens iets ergs met mij zou gebeuren, ze toch vooral moest zorgen dat zij mij een nooddoop zou geven. Ik was als kind veel bij de familie Makker. Ik at er, ging met hen naar de katholieke kerk en leerde er de rozenkrans bidden. Met mijn schoolvriendin ging ik naar de protestantse kerk. Ik heb dus van alle kanten wat meegehad. Maar als ik zou moeten kiezen dan koos ik voor de katholieke kerk, omdat daar meer reuring is.

Bij ons zat het gemengde huwelijk in de familiegenen. Al mijn ooms en tantes van vaderskant waren gemengd getrouwd. Grootvader Peter Gieskens werd eens bezocht door de pastoor, toen hij op sterven lag. Toen de pastoor vroeg of hij hem zou bedienen, antwoordde Peter: "Dat hoeft niet, meneer pastoor, want over een half uur zie ik de grote baas zelf!" En niet lang erna stierf hij inderdaad.

Ook van grootmoeders kant was men niet erg onder de indruk van de noodzaak om de geestelijkheid met respect te benaderen. Overgrootvader Jan Pommer was timmerman. Hij maakte de doodskisten voor de overledenen. Deken De Beer preekte in zijn tijd nogal streng tegen kranten, die niet het - in zijn ogen - juiste nieuws brachten. In zijn geval was dat De Gooi- en Eemlander. Als je te laat in de kerk kwam, kon je van de preekstoel te horen krijgen: "Zo, ben je weer te laat? Zeker weer in de Gooi- en Eemlander zitten te lezen!" Maar ook deken De Beer overleed en Jan Pommer maakte zijn doodskist. Die kist werd belegd met een hoofdkussen. Jan Pommer heeft dat kussen volgepropt met snippers van de Gooi- en Eemlander. Dan had hij tenminste wat te lezen!

Familiefoto gemaakt ca. 2002 tijdens een dagje uit naar Volendam.

*Achterste rij v.l.n.r. de zonen Dirk, Wim en Bart, José van Ed, de zonen Ed en Jan en kleinzoon Jasper.
2e rij van achteren: zoon Henk, Hanneke van Dirk, John van Olga, Naomi van Wim, de kleinkinderen
Shireen, Linda, Beppie, Liza en Dirk.*

*Zittend voor: Yvonne van Henk met Kesie, dochter Olga met Henkie, kleinkinderen Eva, Pim en Gijs,
Bep Gieskens en haar man Dirk Hoek, dochter Cisca en haar man Loek.*

Diezelfde Jan Pommer hield niet van halve maatregelen. Hij was afkomstig van Hoogland. Als hij zaterdag op familiebezoek ging, kwam hij wel eens pas zondag terug. Zaterdag joeg hij dan zijn inmiddels vruchtbare dochters een bedstee in en spijkerde die dicht, zodat er niets met hen kon gebeuren!

Wat weet u nog van opa Peter Gieskens?

Opa Peter Gieskens was visserman. Hij had vergunning om in de polder fuiken te zetten. Hij hield van buitenissigheden. Hij kon mooie verhalen vertellen over vroeger. Jammer dat ik ze nooit heb opgeschreven. Ik weet nog wel een verhaal, dat hij vertelde. Hij was bij café Staal en ruilde daar zijn hond tegen een aap van iemand anders. Toen hij ermee thuiskwam, is Giep buiten gaan zitten, omdat ze bang was voor die aap. Binnen was de aap inmiddels alles aan het verkennen. Op tafel vond hij een bus peper en rook eraan. Daar werd hij zo wild van dat hij uit huis ontsnapte. Iedereen erachteraan. Hij werd teruggevonden in de tuin bij de dominee boven in een rode beuk. Uiteindelijk is hij daar weer uitgehaald en weer geruild met iemand anders. Maar Peter was wel zijn hond kwijt. Opa zat vol kwa-

Dirk Hoek rijdt hooi bij zijn ouderlijk huis in Westbroek. Foto uit 1953.

jongensstreken. Hij had bijvoorbeeld eens jonge mussen gevangen en losgelaten in huis bij een halfblinde vrouw. Zo ging dat.

En na school: wat was de volgende stap?

Na school ben ik in Baarn gaan werken in de tapijtfabriek van De Kneut. Dat werk heb ik met veel plezier gedaan. Je werkte met twee of drie andere meisjes aan een tapijt. Op een effen tapijt haalde je we 20.000 knopen op een dag. Als er een patroon in zat, kwam je niet verder dan 10.000. Het grootste stuk, waar ik ooit aan heb meegewerkt, was een groot rond tapijt met 18 verschillende kleuren beige. In het midden kon er een groot vierkant uitgehaald worden, dat kon dienen als dansvloer. Ook heb ik meegewerkt aan een gobelin voor het kantoor van de KLM in New York.

Ik heb nog wel eens het plan gehad om thuis een weefgetouw op te zetten, maar dat is er nooit van gekomen.

Op een zeker moment komt er een man in uw leven. Hoe ging dat in die tijd?

In Eemnes was iemand met een veewagen. Mijn vader kreeg te horen dat hij ervan af wilde. Hij kreeg contact met ene Dirk Hoek, die juist een veewagen wilde ko-

Waar nu de opslag is van Rijkswaterstaat t.o. Nijhof had Dirk Hoek van 1965 tot 1972 zijn bedrijf ENOC, handel in tweedehands auto's.

pen. Mijn vader heeft toen bemiddeld. De koop kwam tot stand en een van de voorwaarden was dat de koper onderdak kreeg bij ons in huis. Dirk Hoek kreeg een opklapbed op de benedenverdieping en woonde al zo'n anderhalf jaar bij ons toen we getroffen werden door de pijlen, die afgeschoten worden door de god van de lief-

de. Ik lag niet goed bij moeder Hoek, omdat ze dacht dat ik katholiek was. Haar vader had haar ooit gedwongen om een verkering uit te maken omdat haar vriend "andersdenkend" was. Zij waren zelf Nederlands-Hervormd en de vriend was gereformeerd! Voor mij was dat hetzelfde. Vader Hoek had er minder moeite mee. Ook het feit dat ik geen boerendochter was, telde niet in mijn voordeel. Toch zijn we getrouwd! Na het huwelijk ben ik gestopt met werken, want de man verdient immers de kost. Doorwerken zou betekenen, dat je twijfelde of hij wel voldoende kon opbrengen als kostwinner. We konden toen een deel van het huis van Nagel bij de Seldenrijkweg huren. Toen Nagel overleed, hebben we het huis kunnen kopen. Het was een mooie plek en ik vind het nog jammer dat we daar weg zijn. Op een gegeven moment kwam Dirk thuis met het bericht dat hij een huis had gekocht bij het Naardermeer. We zijn daarheen verhuisd, maar al gauw bleek dat ik daar niet kon aarden. Ik miste Eemnes zo erg, dat we binnen een jaar op doktersadvies weer terugverhuisd zijn. Mijn kinderen hebben dat trouwens ook. Eén van hen, die zelf niet in Eemnes woont, stuurde zijn kind naar oma te logeren, "om het Eemnesgevoel bij te brengen."

Toen we daar aan de Wakkerendijk woonden, werden we op kerstmorgen 1976 opgeschrikt door geroep van één van onze kinderen, die bezig was de tafel klaar te maken. We zijn meteen naar beneden gerend en zagen tot onze schrik ufo's boven de polder. Zo halverwege de polder. Er was een groot ding en dat straalde een soort blauwachtig licht uit en daar kwamen een stuk of wat kleintjes uit. Die vlogen tot aan het marinegebouw en plots waren ze weer weg. Zaten ze weer in dat grote ding. We hebben geen geluid gehoord. We hebben ons wel verbaasd over

de snelheid, waarmee het wegvloog. Maar er was geen vuur of zo achteraan. We hebben allemaal hetzelfde gezien. Eerst zeiden we tegen elkaar dat we het tegen niemand zouden zeggen, omdat de mensen ons voor gek zouden verklaren. Maar de volgende dag stond in de Telegraaf dat mensen in Bunschoten hetzelfde hadden gezien maar dan van de andere kant. Ook een boer in Lelystad had het gezien en toen heb ik besloten te gaan bellen. We zijn onafhankelijk van elkaar en tegelijkertijd door journalisten van de krant ondervraagd. Militairen in Soesterberg hebben het ook gezien en hun waarnemingen klopten precies met wat wij zagen. Als een vreemde het tegen ons verteld zou hebben, zouden we het niet geloofd hebben.

Inmiddels is Dirk Hoek aangeschoven en vult zijn deel van het verhaal aan.

Ik kom uit Westbroek, ben geboren op 4 oktober 1932. Mijn vader had daar een boerderij. Ik was de oudste van acht kinderen. Naast de boerderij deed mijn vader allerlei werk voor anderen, zoals het slepen van weiden. We hadden namelijk vier paarden. Daarmee reden we elke dag naar Utrecht om hout te rijden, oud brood op te halen bij de bakkerijen, malle te vervoeren voor het Werkspoor en dergelijke. 's Winters vervoerden we hout uit de bossen bij Lage Vuursche; sparren en berken. Daarvan werden takkenbossen gemaakt voor de bakkerijen en van de dunne takken werden bezems gemaakt. Ik ben dus tussen de paarden geboren en ben nog steeds paardengek.

U kwam in Eemnes om een veewagen te kopen. Hoe ging dat verder?

Nou, ik heb niet mijn hele leven op een veewagen gezeten. In latere jaren heb ik gehandeld in tweedehands auto's en weer later heb ik in de aannemerij gezeten.

Kan dat? Handel op zo verschillende fronten?

De handel waar je het minst verstand van hebt, kun je het meest aan verdienen. Op een gegeven moment had ik 45 dubbeldeks bussen uit Engeland voor de handel. Mijn broer vond het leuk om daarmee door Baarn te rijden. Alle schoolkinderen mochten op woensdagmiddag instappen en uitstappen waar ze wilden. Als ze langs Petershof kwamen, kregen ze een ijsje van een dubbeltje. Maar daar kwam een eind aan omdat mijn broer geen rijbewijs had. De bus werd in beslag genomen en de politie heeft hem gebruikt om met het voltallig personeel met aanhang een ritje door Baarn te maken.

Ik heb trouwens ook een bus omgebouwd tot vakantiecamper. We zijn vele jaren achtereen met die bus naar Schotland geweest met alle kinderen erin. We trokken

veel bekijks als we uit die bus stapten in Schotse kilt met klompen eronder aan. Schotland is een heerlijk land; veel rust en gemoedelijkheid. De mensen hebben weinig luxe in huis. Alleen een grote tv en een grote vriezer. We zijn er nu wel 35 jaar achter elkaar geweest. We hebben er een stacaravan gehad. En elk dorp heeft er zijn veiling. Wij zetten hier de dingen bij het grofvuil, maar daar wordt het geveild. Menigmaal ben ik met een bus vol spullen thuisgekomen.

En hier weer verhandeld?

Nee, mijn jongens hielpen uitladen en dan was het meeste al weer verdwenen. Ik heb trouwens een rare hobby. We hebben samen acht kinderen, twee meisjes en vervolgens zes jongens. Elke keer als er een kind ging trouwen, zorgde ik ervoor dat het hele huis was ingericht met spullen, die ik uitkoos. Een van de jongens heeft een vrouw, die hield van een strak wit interieur. Ik heb hun huis klassiek antiek ingericht. Als ze erin trokken mochten ze ermee doen wat ze wilden.

En hoelang heeft het er gestaan?

Ze zijn nu twintig jaar getrouwd en het staat er nog!

Heeft u nog meer leuke hobby's?

Ja, ik heb een aardige verzameling whisky's en een iets kleinere verzameling schilderijen. Die whisky's zijn niet om op te drinken. Ik drink zelden of nooit alcohol. Het liefst heb ik een fles met een verhaal. *Ik vertel hem dat in mijn naaste omgeving iemand in staat is om Eemnesser whisky te stoken en onmiddellijk is zijn reactie: "De eerste fles die hij stookt, wil ik kopen."* Mijn jongens zijn trouwens ook fervente verzamelaars. Ze hebben een mooie serie klokken. We vonden het niet erg, dat de grootste klokkenverzamelaar het huis uitging. Eens in de maand moesten al die klokken aanstaan en hun slagwerk laten horen. Daar werd je knettergek van.

Hoe was het trouwens om in Eemnes in te trouwen.

Wat viel het meest op aan Eemnessers?

Nou, dat is inderdaad een heel verschil met Westbroekers. Eemnessers zijn bijzonder nieuwsgierig naar alles wat een ander aangaat en zijn bijzonder gesloten waar het henzelf aangaat. Als er ergens iets gebeurt, is het verhaal sneller aan de andere kant van het dorp dan je met de fiets kan bijhouden. Erg vreemd en ook ronduit onsympathiek vond ik het vermaak dat men had over het leed van een ander. Daar staat weer tegenover dat Eemnessers, als er wat aan de hand is, er voor elkaar

Tot camper omgebouwde bus met 10 slaappleatsen, waarmee de familie Hoek rond 1975 op vakantie ging naar Schotland. Op de voorgrond Ed Hoek.

staan. Dat plezier over andersmans leed zal wel te maken hebben met het grote verschil, dat er bestond tussen de grote boeren en de schare van boerenknechten. De grote boeren hadden drie juspannen op tafel: één voor de ouders, één voor de kinderen en één voor de knechten. Maar als de boer van huis was kon het ook gebeuren dat de knechts "hun"

juspan leeggooiden en de "goede" juspan leegaten: "We willen ook wel eens een vette bek." Maar geld trouwde met geld en dus desnoods neef met nicht om het geld in de familie te houden. Daardoor kwamen er wel eens ongelukkige kinderen ter wereld en dan probeerde men dat in Lourdes weer goed te bidden, maar dat lukte meestal niet.

Maar ik zou voor geen goud meer terugwillen naar Westbroek. Het was een streng dorp. Zaterdags werd de dam geharkt en zondags liep men aan de linkerkant de dam af, dan ging het hek dicht en als men terugkwam liep men aan de andere kant de dam weer op. Iedereen kon zo zien hoeveel mensen er naar de kerk waren gegaan. Voor geen goud ga ik er meer wonen.

Wat doen de kinderen voor de kost?

Eén van onze zoons begon ooit bij Wassenaar als basketbakker. Later is hij gaan varen en heeft hij zijn broers meegenomen op het schip. Later toen ik in de aanmerij zat, had ik regelmatig contact met een onderaannemer, die voor mij de parketvloeren legde. Toen hij wat ouder werd, wilde hij zijn zaak wel verkopen. Ik heb hem toen gevraagd om onze zoons op te leiden en zijn zaak aan hen over te doen. Zo is het ook gebeurd. Vijf zoons werken nu voor zichzelf in een gezamenlijke onderneming. Daarin worden grote projecten niet uit de weg gegaan. Ze hebben gewerkt in Qatar, Dubai, Tokyo, New York, Wenen en Portugal.